

С. О. Роєнко,
*к. пед. н., доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*

Формування професійно значущих якостей

майбутніх фахівців соціальної сфери під час проходження практики

Суспільно-економічна ситуація, в якій нині перебуває Україна, зумовила збільшення кількості громадян, які потребують соціального захисту, який включає соціальне забезпечення, соціальні гарантії держави населенню, соціальну допомогу та соціальне страхування.

Необхідність надавати різні види та форми допомоги, швидко реагувати на потреби часу висуває принципово нові вимоги до особистості фахівця соціальної сфери. Базові вимоги до змісту професійної діяльності фахівців соціальної сфери зазначені у кваліфікаційній характеристиці посади «соціальний працівник». На фахівців покладаються обов'язки діяти в рамках вимог чинного законодавства у сфері соціального забезпечення та захисту громадян, організовувати та контролювати надання соціальних послуг тим особам, які опинилися в складних життєвих обставинах (інваліди, самотні, сироти, безпритульні, безробітні, тощо). Соціальні працівники повинні мати знання з психології, медицини, основ економіки, права, володіти технологіями роботи з різними групами людей. Також вони мають знати основи етики та професійного спілкування [1]. Як бачимо, специфіка діяльності ставить перед фахівцями соціальної сфери ряд вимог до особистості, які визначаються як професійно значущі особистісні якості. Це зумовлено тим, що професійна діяльність соціального працівника передбачає взаємодію з користувачами послуг кожний з яких є особистістю зі своїми індивідуальними особливостями та потребами, які необхідно враховувати при роботі. Отже, професія соціального працівника вимагає від спеціаліста гармонійного поєднання теоретичних знань, практичних навичок та певних особистісних якостей гуманістичної спрямованості [2, с. 277-278].

Потужний вплив на формування та виявлення професійних якостей майбутніх соціальних працівників має період навчання у вищому навчальному

закладі, тому навчально-виховний процес має бути побудований та структурований таким чином, щоб сформувати в особистості якості, які будуть потрібні для належного виконання майбутньої професійної діяльності. Реалізація цього завдання сприяє вивчення студентами, які навчаються за напрямом підготовки: 6.130102 Соціальна робота, таких дисциплін як «Вступ до спеціальності», «Етика соціальної роботи» «Соціальна робота з різними групами клієнтів», «Основи консультування», «Психологія спілкування» та ін.

Важливе значення у формуванні професійно значущих якостей фахівців соціальної сфери також відіграє така складова освітнього процесу як практика. Зокрема ознайомча (безвідривна) практика, у рамках якої студенти-практиканти відвідують заклади соціальної сфери різних типів та знайомляться зі специфікою роботи кожного з них, дає можливість студентам отримати чітке уявлення про сферу майбутньої професійної діяльності та переконатися у правильності професійного вибору. Ознайомлення із своєрідністю роботи установ соціального спрямування дає можливість студентам з'ясувати які знання, вміння та особистісні якості сприятимуть позитивному виконання професійних обов'язків в майбутньому, що в свою чергу стає своєрідним стимулом до формування певних якостей, розвитку здібностей, які сприяють формуванню професійної спрямованості.

Навчальна практика, яку проходять студенти на третьому році навчання, безпосередньо спрямована на формування професійно значущих особистісних якостей через первинне «занурення» студентів в реальне оточення соціальних установ. Саме під час практичної діяльності студенти мають можливість переконатися у важливості наявності таких якостей як доброта, толерантність, повага, доброзичливість, чуйність, уважність. Важливою якістю є також діяльна любов до людей, яка передбачає надання допомоги всім, хто її потребує. Не менш важливими є перцептивні здібності, які через занурення у внутрішній світ клієнта дають можливість краще пізнати психологічний стан клієнта, що, в свою чергу, сприяє якіснішому вирішенню питань.

Залучення студентів-практикантів до практичної діяльності також дає можливість діагностувати сформованість необхідних професійних якостей та

визначити шляхи й засоби подальшого їх формування та розвитку.

Виробнича практика, яка є логічним продовженням попередніх, спрямована на поглиблення та закріплення студентами теоретичних знань з соціальної роботи, одержаних при вивченні теоретичних курсів, набуття студентами досвіду проведення досліджень і практичної соціальної роботи з різними категоріями населення в різних галузях соціальної роботи та розвиток професійної самосвідомості та самовизначення студентів. Під час проходження виробничої практики студенти-практиканти включаються в коло реальних проблем професійної праці соціальних працівників, працюють з різними категоріями клієнтів, самостійно проєктують та здійснюють під керівництвом фахівців закладу професійну діяльність щодо вирішення проблем клієнтів. Виконання завдань, які передбачені програмою практики, сприяє виявленню професійних якостей, формуванню у студентів переконання в необхідності продовжувати працювати над особистісним зростанням через систему самоосвіти та самовдосконалення.

У підсумку можемо зазначити, що практика відіграє важливе значення в системі професійної підготовки майбутніх соціальних працівників, зокрема формуванні професійно значущих якостей особистості.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження нової редакції кваліфікаційної характеристики посади «соціальний працівник» (Наказ № 274 від 24.07.2006) [Електронний ресурс] .: Режим доступу: <http://ua-info.biz/legal/basect/ua-dmwiut.htm>

2. Сокольська Л. П. Особливості організації ознайомчої практики в роботі із студентами спеціальності "Соціальна робота" / Л. П. Сокольська // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Сер. : Педагогічні та психологічні науки. - Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2013. - № 1 (66). - С. 277.:286.